

נערכו

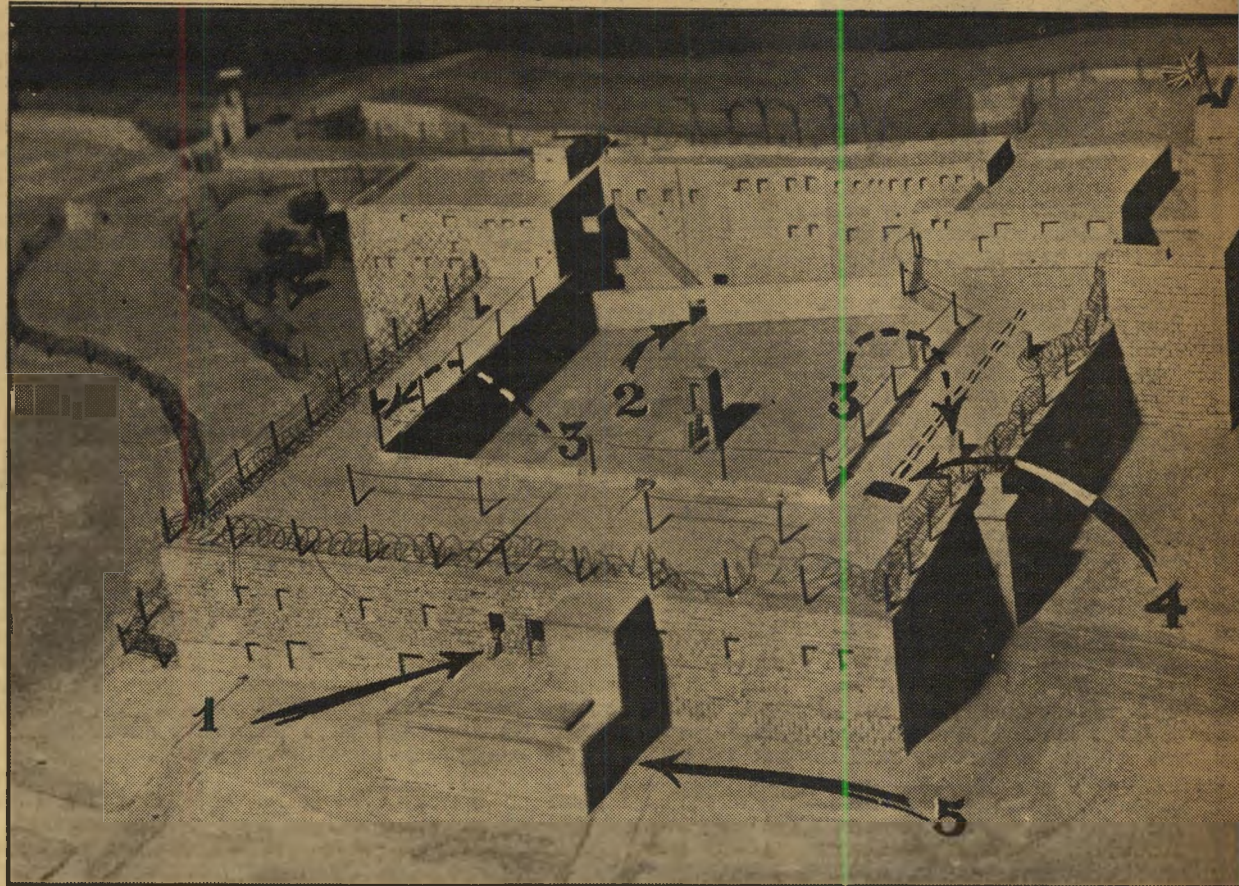
חזרה אל

לפני 13 שנה הם ביצעו את הנונות שבפעולות המזתרות העברית. בהתלהבות חסרת-מעצורים פרצו את חומות הכלא, שעמדו בהצלחה בפני תותחיו של נפוליאון. השבוע, שלושים ורציניים, הם הגיעו

אפסיים. על אף כל מאמציו לא הצליח פאגלין למצוא מפה מדויקת של הכלא. שברי התוכניות שהועברו אליו עלידי איתן האסור, נראו לו חסרי ערך. דווקא אז באה הישועה ממקום בלתי-צפוי לחלוטין. אחד מחברי אצ"ל מצא במועצת העבודות הצבוריות החיפאית מפה מפורטת של האזור. הוא גנב אותה, מסרה לגידי. לאחר סיור במקום, חזר גידי עם תוכנית: "הבעיה לא תהיה לפרוק, כי אם לסגת", הסביר לחברי המפקדה. "נציב בעיר כמה עמדות חשובות, שישלטו על עכו וימנעו הצטרפות כוחות תגבורת בריטית למערכה. חוליה בת שלושה אנשים תוצב מול מחנה הצבא הבריטי בסמריה (מצפון לעיר). ממרחק של 200 מטרים הם יתחילו להפגין את מחנה הכלניות במרגמה בודדת. ההפגנה תתחיל דקות אחדות לפני הפריצה לעכו. כך נצליח למשוך חלק מהכוחות הבריטיים בצפון הארץ למחנה זה, והם לא יוכלו להשתחרר כדי להגן על מבצרם בעכו". התכנית היתה גמורה, עברה לשלבי ביצוע. שני אסירי אצ"ל ולח"י ידעו על המבצע. תפקידם היה להודיע לשאר האסירים על הפעולה רק יומיים לפני הפריצה. הם היו צריכים לחלק את אנשיהם לשלוש חוליות עיקריות, לפרוק את הדרך מתאיהם אל הפריצה שתיחצר בחומה.

מפקדות שתי המחנות קבעו שני כללים: ● לאיש אסירי "ההגנה" אסור היה לדעת על המבצע, ולו גם ברמז קל. ● איש, פרט ל-42 האסירים שאושרו עלידי שתי המפקדות, לא היה רשאי להי מלט מן הכלא.

שמונה ימים אחרי ביקורו של גידי בכלא עכו, נערכה תחרות כדוריד סוערת בחצר בית-הסוהר, בין אסירי האצ"ל וה"הגנה". פרט לאותם אסירי המחתרת, שתפקידם היה להימצא בקירבת מגרש המשחקים, העי דיפו כל האחרים לשת בתאיהם הפתוחים. השעה היתה 4.15 אחרי הצהרים. בסמריה החלו כבר מורחיו ושני עוזריו להפגין את מחנה הצבא האנגלי במרגמה קטנה בודדת. אותה שעה היה זק ("גוגו") לוי, איש קיבוץ בעמק השצטרף לאצ"ל בגלל הסיווך, עסוק במילוי פחיתפס בתאו בכלא. היתה זו כמות מועטה של התומר היקר, שהושגה בדרך מקורית: חבריו לתא המאסר שמרו במשך שבוע את הנפט שניתן להם עלידי הנהלת הכלא, כדי לחמם את מאכליהם. תחת זאת חיממו את המאכלים עלידי הצתת אש בכריה-השינה שלהם.

קיפים, שעמדו על גגות המבצר. חץ מס' 4 מסמן את מיקומה של הדלת הפנימית שנמצאה בקומה השניה של הבניין, והפרידה בין תאי האסירים לבין שתי ה פירצות. חץ מס' 5 מראה את כיוון בריחתם של אסירי המחתרת, שקפצו מן הפירצות אל הרחוב. משתתפי אותה פעולה נועזת שיחזרו עתה קט" עים אלה (ראה תמונות מסומנות באותם מספרים).

זהו השיחזור המלא של פריצת הכלא. בשלב הרא- שון נפרצה חומת הכלא בעזרי מקומות, מתחת לחלונות הקומה השניה של המבצר (חץ 1). מיד לאחר מכן חסמה חולית האסירים הראשונה את המעבר, בין חצר הכלא ותאריה-המעצר לבין משרדי הפקידות הבריטית (חץ מספר 2). קבוצת האסירים שעמדה במרכז החצר (חץ 3), הטיחה רימונייה-הפחדה על הדי

המשימה הדחופה שהוטלה על גידי: לברר תוך שבוע מה האפשרויות הריאליות לפריצה. בימים הראשונים שאחרי קבלת פקודת מבצע הפריצה, נראו סיכויי הצלחת התוכנית

31 אנשי אצ"ל ו-11 אנשי לח"י. כל שאר האסירים הייבים להישאר בכלא ולא לברוח מכאן, סיכם פאגלין את השיחה. כך, שבוע ימים לפני הפריצה למבצר ההיסטורי, וידא קצין-המבצעים של אצ"ל כי תוכניתו המורכבת ניתנת לביצוע.

דרוש: זעזוע עולמי

ש בועיים לפני ביקור זה היתה צדיין תוכנית לפריצה בבחינת דבר בלתי-אפשרי.

אפילו מפה מפורטת של הכלא, חלוקת האיוורים, מגדלי הפיקוח ומיקום העמדות הבריטיות, לא היו בידי מפקדת האצ"ל. כי על דעת איש לא עלה אפילו סיכוי קל לפרוק את חומות המיבצר האדיר. אולם זחקא בתקופה זו הסתבר כי אצ"ל מוכרח לפרוק את החומות שעוביין היה 1.80 מטרים. לפעולה צבאית זאת היתה חשיבות משולשת:

- באותה תקופה החלו גורמים ביני לאומיים להתעניין במצב בארץ-ישראל. פער לה בקנה-מידה מקיף, מסוג פעולות הפיצוץ של מלון המלך דויד ומועדון הקצינים הב- ריטיים בבנין גולדשמידט, עשויה לגרום לזעזוע בכל רחבי האימפריה הבריטית, ול- רעש גדול בעולם. דווקא לעכו היתה חשי- בות רבה. כי פריצת המבצר, הידוע כמבצר איתן, תעורר הדים עצומים בעולם.
- למפקדה הראשית היו התחייבויות כלפי האסירים, שלחצו עליה לשחררם. אחרי שתוכנית שחרורם מכלא ירושלים לא יצאה לפועל (כיון שהועברו לעכו) לא יכלה מפק- דת אצ"ל להתעלם מדרישותיהם.
- תליית דוב גרונו וחבריו, שבועות אחדים לפני כן, הייתה לכחן את מאמצי אצ"ל לכלא בו הועלו הארבעה לגרודם.

נדר אפור נעצר לפני 13 שנים ליד המשרד הראשי של כלא עכו. באיטיות ירדו ממנו שמונה נשים, שניצלו את יום- השבת כדי לבקר את בניהן, לוחמי המח- תרת, אסירי הבריטים.

מתא הנהג קפץ גבר שחחרר ורוה, הוביל אל המשרד קופסאות ריבה שנועדו לחלו- קה בין האסירים. השומר הערבי, בעל תנור- עות אדושות, נטל סכין חדה והחל תוקע אותה בתוך הקופסאות. נשימתו של הנהג הצעיר בן ה-23 נעצרה.

בהגיעו לקופסה האחרונה, תקע השומר את הסכין בכוח. בקצה הלהב הופיע חומר לבן. היה זה חומר-נפץ, אותו התכונן הנהג הצעיר להבריח לתאי אסירי האצ"ל.

השומר טעם את הריבה, שנמצאה בקופסה בעלת התחתית הכפולה, בה הוטמן החומר. "טפון", רקק את הריבה המרה. "שהיה-ידיים יאכלו את הובל הזה!" הנהג המאושר ניהר לאסוף את קופסאות הריבה המרות, להובילן לתאו של ירוחם ("איתן") ליבני, קצין ה- מבצעים הקודם של הארגון הצבאי הלאומי, שנתפס בשעה שקבוצה של 31 אנשי אצ"ל התאמנה על חולות בתיים.

"תביט על הזקיף... בוקר יפה היום, תביט ימינה..." אמר איתן לנהג ברוסית. "נפרוך מכיחן תאי הערבים... אתם תורקן רימונים על הזקיפים מתוך החצר... נבוא צי...". השיב הנהג, שהיה קצין-המבצעים הנוכחי של האצ"ל, עמיחי ("גידי") פאגלין. "ואם לא תבואו?"

"אז נבוא למחרת, באותן השעות." "בסדר, ואנחנו נארגן בתוך הכלא משחק כדוריד בין אסירי האצ"ל וההגנה." "כמה יבחרו?" "מפקדות האצ"ל והלח"י סיכמו שיבחרו

3 במקום המסומן במס' 3, זרק כך יצחק ג'וצבי, איש האצ"ל, את רימוני-ההפחדה אל השומרים הברי- טיים והערבים, שנמצאו על גגות המבצר.

4 במקום המסומן במס' 4, הטמין אז קוז'ינובסקי את חומר-הנפץ בדלת הפ- נימית, שחסמה את המעבר לפריצת. הוא היה היחיד שלא נפגע במכונית שנתקלה באש הבריטיים.